

कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राज्ञेवामवाँ॥३॥इमेन ।

तृध्वीमनु प्रसितिं द्रूणानोऽस्तासि विध्य रक्षसस्तपिष्ठैः ॥ १ ॥

का° [१७.४.७.] उपविश्य पञ्चगृहीतं जुहोति पुरुषे कृणुष्व पाज इति प्रत्यृचं प्रतिदिशं परिसर्पम् । आज्यं संस्कृत्य पञ्चगृहीतमादायात्मानमारुह्य पुरुषान्तिके उपविश्य प्रतिदिशं परिसृप्य-परिसृप्य पुरुषोपरि पञ्चऽग्निर्जुहोतीति सूत्रार्थः ॥ वामदेवदृष्टा राज्ञोऽग्निः प्रतिसराः अग्निदेवत्याः पञ्च त्रिष्टुभः । हे अग्ने पाजः बलं कृणुष्व कुरुष्व पाज इति बलनामसु [निघ° २.१.] पठितम् । तत्र दृष्टान्तः पृथ्वीं विशालां प्रसितिं न प्रसितिमिव प्रसितिर्जालं प्रसितिः प्रसयनात्तत्तुर्वा जालं वेति [निरु° ६.१२.] यास्कोक्तेः पिञ् बन्धने प्रकर्षेण सीयन्ते बध्यन्ते पक्षिणो यया सा प्रसितिः ताम् नकार इवार्थः पक्षिग्रहणाय प्रसारितं जालमिव शत्रुग्रहणाय बलं प्रसारयेत्यर्थः । ततो राज्ञेव नृप इवामवान्सहायवानिमेन गजेन याहि शत्रून्प्रति गह्र अम् गतौ भजने शब्दे अमन्ति भजन्ति स्वामिनोऽइत्यमाः सेवकास्ते ऽस्य सतीत्यमवान् पचाद्यजत्तादमशब्दान्मतुप्रत्ययः । हे अग्ने अस्ता शत्रूणां क्षेप्तासि अतो रक्षसः रक्षसान्विध्य ताडय व्यथ ताडने दिवादित्वाद्यन् ग्रहादि-त्वात्सम्प्रसारणम् कैः तपिष्ठैः तापकतमैरायुधैः तपन्ति संतापयन्तीति तप्तृणि अति-तप्तृणि तपिष्ठानि तैः तुरिष्ठमेयःस्विति [पा° ६.४.१५४.] इष्ठानि परे तृचो लोपः । कीदृशस्त्वं तृध्वीं प्रसितिं विभक्तिव्यत्ययः तृध्या क्षिप्रया प्रसित्या जालेन अनु द्रू-णानः शत्रून्मारयन् द्रू हिंसायां क्र्यादिः शानच्प्रत्ययः द्रूणीतिऽसौ द्रूणानः ॥ १ ॥

तव भ्रमासं आश्रुया पतत्यनुस्पृश धृषता शोशुचानः ।

तपूष्यग्ने जुह्वा पतङ्गानसंदितो विसृज विध्वगुल्काः ॥ १० ॥

हे अग्ने तव ये भ्रमासः भ्रमा वातोद्भूता ज्वालासमूहाः पतन्ति इतस्ततो ग-हन्ति कीदृशा भ्रमाः आश्रुया आश्रवः शीघ्रगमनाः आश्रुशब्दात्परस्य जसः सुपां सुलुगित्यादिना यादेशः । तैर्धूमैः तपूषि तपन्ति संतापयन्ति तानि तपूषि ताप-यितृणि रक्षांसि पतङ्गान् पतन्तः सन्तो गहन्तीति पतङ्गाः पिशाचास्तांश्चानुस्पृश ज्वालाभिस्तान्दहेत्यर्थः । कीदृशस्त्वं धृषता धृषोतीति धृषन् तेन धृषता प्रगल्भेन